

Werelderfgoed en identiteit

Auteur	Marieke Brugman
Team	Wikiwijs Maken Auteurs
Laatst gewijzigd	2 november 2023
Licentie	CC Naamsvermelding 4.0 Internationale licentie
Webadres	https://maken.wikiwijs.nl/42994/

Dit lesmateriaal is gemaakt met Wikiwijs van Kennisnet. Wikiwijs is hét onderwijsplatform waar je leermiddelen zoekt, maakt en deelt.

Inhoudsopgave

Introductie	2
1. Leerdoelen	3
2. Werelderfgoed: een basis voor identiteit	4
Identiteit: wie ben ik - Wie zijn wij?	4
Opdracht 1 Namen als identiteitsdragers	6
Identiteit in een snel veranderende wereld	7
3. Werelderfgoederen en identiteit	9
Opdracht 2: Werelderfgoederen en identiteit	9
4. Kenmerkende bouwstijlen als uiting van identiteit	11
Opdracht 3 Kenmerkende bouwstijlen als uiting van identiteit	12
Opdracht 4 De raad beslist over de toekomst van het historische gedeelte van de stad	12
5. Identiteit en inheemse volken	14
Opdracht 5 Intercultureel leren	15
Opdracht 6 Nationaal monument Groot-Zimbabwe	16
Opdracht 7 Nationaal Park Uluru-Kata Tjuta, Australië	17
6. Werelderfgoed in Nederland: strijd tegen het water	20
7. Werelderfgoed in Nederland: is de Elfstedentocht ook cultureel erfgoed?	21
8. Suggesties voor aanvullende opdrachten per vak	22
Over dit lesmateriaal	23

Introductie

'Ik wil niet dat mijn huis van alle kanten ommuurd is en dat mijn ramen potdicht zitten. Ik wil dat de culturen van alle landen zo vrij mogelijk door mijn huis waaien. Maar ik wil er niet door omver gewaaid worden.'

Mahatma Gandhi

Dit is een hoofdstuk uit het UNESCO-lespakket World Heritage in Young Hands. Dit lespakket is ontwikkeld om jongeren in de hele wereld kennis te laten maken met UNESCO en de Werelderfgoedconventie.

Deze bewerking en vertaling is verzorgd onder de verantwoordelijkheid van de Nationale UNESCO Commissie. Voor meer informatie zie www.unesco.nl

Vertaling: Univertaal

Opdrachten over Werelderfgoed in Nederland: Zeeman & de Regt onderwijskundigen

Eindredactie: Marieke Brugman

Video: Wat is UNESCO en wat doet zij?
<http://youtu.be/pLdtbCwll-o>

1. Leerdoelen

Kennis

Help leerlingen hun kennis en begrip te vergroten van:

- culturele en natuurlijke werelderfgoederen die verschillende culturen vertegenwoordigen en een symbool van standvastigheid zijn in een snel veranderende wereld
- het specifieke karakter van iedere cultuur en het idee dat alle culturen deel uitmaken van de menselijke beschaving
- de interacties en onderlinge afhankelijkheid tussen natuur en cultuur en tussen culturen onderling.

Houding

Moedig leerlingen aan om:

- hun cultuur, de geschiedenis van hun land en het natuurbehoud te waarderen
- de waarden van de maatschappij te leren kennen en de oorsprong van deze waarden te begrijpen
- respect te hebben voor alle volken en hun culturen en op die manier bij te dragen aan internationaal begrip en respect
- een gevoel van gedeelde verantwoordelijkheid te ontwikkelen voor het cultureel en natuurlijk erfgoed in de wereld.

Gedrag

Help leerlingen met het ontwikkelen van hun vermogen om:

- onderzoek te doen naar hun afkomst (familie, nationaliteit)
- te discussiëren op een open en democratische manier
- een leidende rol op zich te nemen wat betreft Werelderfgoedbehoud.

2. Werelderfgoed: een basis voor identiteit

Als we goed begrijpen wat werelderfgoed betekent, kunnen we ons meer bewust worden van onze afkomst en van onze culturele en sociale identiteit. De locaties op de Werelderfgoedlijst helpen ons om meer te leren over de religie, opvattingen, waarden en kennis van de volken en beschavingen die er wonen (natuurlijk en gemengd erfgoed) of die de erfgoederen hebben gemaakt (cultureel erfgoed). Het bestuderen van materieel en immaterieel erfgoed, helpt hier ook bij.

"Culturele en natuurlijke erfgoederen vormen de omgeving waar mensen psychologisch, religieus, educatief en economisch van afhankelijk zijn. Vernietiging of aantasting kan schadelijk zijn voor het voortbestaan van onze identiteit, onze landen en onze planeet. Het is onze verantwoordelijkheid om deze erfgoederen te behouden voor toekomstige generaties."

Werelderfgoedbelofte, Werelderfgoed Jongerenforum, Bergen, Noorwegen

Identiteit: wie ben ik - Wie zijn wij?

Identiteit

- 1. Gelijkheid van naam en persoon*
  - 2. Dat wat eigen is aan een persoon*
- Van Dale Groot Woordenboek*

Vanaf onze geboorte onderscheiden we onszelf van elkaar door ons persoonlijke profiel. Met andere woorden: onze genetische en fysieke kenmerken die we van onze ouders en voorouders erven. Onze vingerafdrukken zijn bijvoorbeeld een onuitwisbaar onderdeel van onze identiteit. Onze achternaam, die we erven en die ons gegeven wordt, verandert misschien in de loop van ons leven, maar is wel een essentieel onderdeel van onze persoonlijke identiteit.

Identiteit is echter niet slechts individueel. De vraag: 'Wie ben ik?' is ook nauw verbonden met de vraag 'Wie zijn wij?'. Met 'wij' bedoelen we een etnische groep, ons land of het geloof dat we aanhangen. Als leden van een groep zijn we verbonden met andere leden door middel van taal, opvattingen, rituelen, morele codes, gebruiken, voedsel, kleding et cetera.

Nationale identiteit wordt vaak uitgedrukt met symbolen als taal (of talen), nationale klederdracht, vlaggen, wapenschilden of volksliederen.

Overeenkomsten en verschillen; babydragen in Tibet (Flickr/M Carr) en Zuid-Soedan (Flickr/sidelife)

Opdracht 1 Namen als identiteitsdragers

Doel: nadenken over onze persoonlijke identiteit en onze familie-identiteit

Vraag de leerlingen om met hulp van hun ouders of familieleden de betekenis van hun achternaam te achterhalen. Vraag ze ook om uit te leggen hoe hun voornaam (of tweede naam) gekozen is. Wat vinden de leerlingen van hun naam? Is het een naam die iets te maken heeft met een belangrijk cultureel gebied of natuurgebied in de regio? Is het een ongebruikelijke naam? Zijn ze vernoemd naar iemand, bijvoorbeeld een opa of oma of ander familielid, een historisch figuur of een filmster? Heeft de naam invloed op hun identiteit? Zo ja, hoe uit zich dat?

Is het een naam die vaak voorkomt in de regio? Op [de website van het Meertens Instituut](#) kun je precies opzoeken hoe vaak namen voorkomen per regio, en door de tijd heen.

Type activiteit: onderzoek, activiteit in de klas, activiteit buiten schooluren.

Duur: twee lesuren en tijd buiten schooluren

Geschikt voor: taal, geschiedenis

De verspreiding van de achternaam De Boer over Nederland (via Meertens instituut)

Identiteit in een snel veranderende wereld

"De wereld verandert zo snel en de meeste mensen haasten zich naar de eenentwintigste eeuw en vergeten waar ze vandaan komen. Terwijl het andersom zou moeten zijn. We zouden onze oorsprong en onze cultuur moeten waarderen en dat als fundament moeten houden. We zouden daar onze toekomst op moeten bouwen."

Onderwijsaanbevelingen, Werelderfgoed Jongerenforum, Beijing, China

Net als individuen, veranderen de gemeenschappen waar we onderdeel van uitmaken (etnische groepen, landen) voortdurend. Dit is een gevolg van hun interactie met de natuur en met andere gemeenschappen en culturen. Dit is altijd zo geweest, maar het ritme en de intensiteit van de verandering is in de twintigste eeuw sterk toegenomen. De oorzaak hiervan ligt in de impact van de wetenschappelijke en technologische revoluties, met name de moderne vervoermiddelen en communicatiemiddelen, en het proces dat we globalisering noemen.

Globalisering is met name een economisch fenomeen, maar het heeft ook belangrijke sociale en culturele gevolgen. Een daarvan is de neiging van met name jonge mensen, in bijna alle delen van de wereld, om een voorkeur te ontwikkelen voor bepaalde producten voor massaconsumptie die wereldwijd geadverteerd worden, zoals popmuziek, films, televisieprogramma's, kleding en fastfood.

De globalisering van cultuur wordt genoemd in twee belangrijke UNESCO-documenten:

"...cultuur wordt langzaam maar gestaag geglobaliseerd, maar tot nu toe slechts gedeeltelijk. We kunnen de mogelijkheden en risico's van globalisering niet negeren. Een van de grootste risico's is dat individuen hun unieke karakter vergeten. Het is aan hen om hun eigen toekomst te kiezen en het meeste uit hun

leven te halen, daarbij rekening houdend met de rijkdom van hun tradities en culturen, die in gevaar kunnen komen door moderne ontwikkelingen."

Learning: the treasure within, Rapport van de Internationale Commissie van Onderwijs voor de Eenentwintigste Eeuw, pagina 17. Parijs, UNESCO Publishing, 1996

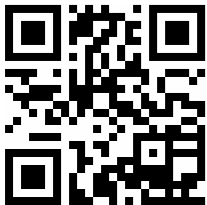
Het is belangrijk voor individuen en groepen om zich aan te passen aan de veranderingen in onze wereld, zonder daarbij de waardevolle elementen van tradities te verliezen.

"Afrikaanse spirituele waarden, die gekoesterd worden in traditionele religie, benadrukken het belang van de relatie tussen mens en natuur, tussen het fysieke en het non-fysieke, tussen het rationele en het intuïtieve en tussen de generaties van het verleden en het heden. Deze schat aan kennis en waarden kan toegepast worden bij het oplossen van moderne problemen, zoals het redden van het milieu of het oplossen van conflicten."

Our Creative Diversity, Report of the World, Commissie voor Cultuur en Ontwikkeling, pagina 166.

Video

Een stad van liefdadigheid, Luang Prabang, Laos

Luang Prabang
<http://youtu.be/bb7JahV72nQ>

3. Werelderfgoederen en identiteit

Veel mensen kunnen zich identificeren met de erfgoederen op de Werelderfgoedlijst. De ruïnes van Groot-Zimbabwe herinneren ons aan de Afrikaanse, pre-koloniale geschiedenis van Zimbabwe. Rusland wordt vaak in verband gebracht met het Kremlin en het Rode Plein in Moskou. Als je aan Italië denkt, denk je aan Venetië en haar lagune en ook aan de toren van Pisa en Florence. Libanon heeft Baalbek en Byblos, India de Taj Mahal en Guatemala wordt geïdentificeerd met Antigua en Oezbekistan met het historische centrum van Bukhara, om maar een paar voorbeelden te noemen.

Bepaalde natuurgebieden geven ook uitdrukking aan de identiteit van een groep of nationaliteit. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de Everglades en de Grand Canyon in Amerika, het nationaal park Serengeti in Tanzania en het nationaal park Sagarmatha (Mount Everest) in Nepal en Los Glaciares in Argentinië.

Mount Everest gezien vanuit het Rongphu-klooster (Flickr/scjody)

Opdracht 2: Werelderfgoederen en identiteit

Werelderfgoederen en identiteit

Doel: het begrijpen van de waarde van Werelderfgoederen

Gebruik de interactieve werelderfgoedkaart om de leerlingen bekend te maken met een aantal Werelderfgoederen die een belangrijke rol hebben gespeeld in de geschiedenis van de mensheid en het behoud van de natuur.

Denk hierbij aan:

- erfgoederen waar mensen zich mee identificeren (cultureel en natuurlijk)
- erfgoederen die symbool staan voor gebeurtenissen in de geschiedenis van de wereldpolitiek
- erfgoederen die iets te maken hebben met religie of geloofssystemen
- erfgoederen die symbool staan voor verschillende soorten middelen van bestaan.

Suggesties hiervoor:

[Beijing](#) (China)
[Rotstekeningen van Tadrart Acacus](#) (Libië)
[De Sassi en het park van de rotskerken van Matera](#) (Italië)
[Rijstterrassen van de Filipijnse Cordilleras](#) (Filippijnen)
[Ilha de Moçambique](#) (Mozambique)
[Hanzestad Lübeck](#) (Duitsland)
[Ironbridge-kloof](#) (Groot-Brittannië)
[Historisch centrum van Ouro Preto](#) (Brazilië)
[Bauhauslocaties in Weimar en Dessau](#) (Duitsland)
[Brasilia](#) (Brazilië)

Type activiteit: discussie, activiteit in de klas
Duur: Eén lesuur en tijd buiten schooluren
Geschikt voor: Geschiedenis, maatschappijleer
Nodig: [werelderfgoedkaart](#)

4. Kenmerkende bouwstijlen als uiting van identiteit

De bouwstijlen van sommige Werelderfgoederen zijn perfecte voorbeelden van interactie tussen de mens en zijn natuurlijke omgeving. De Bryggen-kade in Bergen, Noorwegen, is zo'n voorbeeld. Dit Werelderfgoed laat zien hoe Noors hout een bepalende factor is geweest voor de Noorse culturele identiteit.

Bryggen, Noorwegen (Flickr/Christopher MacSurak)

*Hoe Noors hout de Noorse cultuur heeft beïnvloed
Is er een verband tussen Noors bouw materiaal en Noorse cultuur? Stephan Tschudi-Madsen, voormalig Directeur-Generaal van het Commissariaat van Cultuurerfgoed in Noorwegen, schrijft:
Laten we beginnen met de boom. De grootste beperkende factor van de boom is de hoogte. Geen van de breedbladige bomen groeit lang of recht genoeg om geschikt en duurzaam hout te leveren voor een typisch stevig houten huis, waar de horizontale balken door kepen in elkaar gevoegd worden...*

Het langste stuk hout dat gebruikt wordt in een gebouw, geeft ons een idee van de omvang van deze boom (de pijnboom, de boom die het meest wordt gebruikt als bouw materiaal in Noorwegen): het werd in 1861 gevonden bij de afbraak van de Hof-kerk. Het was een stuk van 15 meter lang. Dit was het absolute maximum. Het was meer dan twee keer zo lang dan stukken hout die normaal gesproken voor huizen werden gebruikt.

Geen koning of edelman kan deze afmeting overtreffen. De verhoudingen van een huis werden altijd bepaald door de boom. Een huis is voor iedereen onderhevig aan dezelfde wetten, zelfs wanneer de dikte van het hout en de rijkdom aan versieringen varieert.

Je kunt jezelf afvragen of deze omstandigheden een democratiserend effect op de maatschappij hebben gehad. Er is iets universeel menselijks aan het karakter van kamers van deze omvang. Het staat symbool voor een sociale en menselijke harmonie. De horizontale lijnen van de muurbalken hebben een geruststellend, kalmerend effect. Tegelijkertijd zijn ze comfortabel en praktisch. Zelfs de houtbewerking speelt een essentiële rol: het is niet alleen een uitstekende isolatie, het is ook prettig om aan te raken.

De gewoonte om te bouwen met hout blijft in stand en vandaag de dag wordt 80 procent van de nieuwe huizen in Noorwegen gemaakt van hout. Dit is wellicht het meest bijzondere aan het Noorse culturele erfgoed, misschien wel meer dan andere uitdrukkingen van cultuur. En de boom zelf heeft met al zijn beperkingen en eigenschappen de ontwikkeling beïnvloed.

Monumenten en erfgoederen, Universiteitsforlaget.

Opdracht 3 Kenmerkende bouwstijlen als uiting van identiteit

Kenmerkende bouwstijlen als uiting van identiteit

Doel: het beter begrijpen van het begrip identiteit door het fysieke erfgoed (de gebouwen, monumenten en parken) te bestuderen

Vraag de leerlingen om een opstel te schrijven over de eigenschappen van de gebouwen, monumenten en nationale parken in hun regio of land. Staan ze op de Werelderfgoedlijst? Is er een verband tussen jouw cultuur en het bouw materiaal, het bouwschema (de manier waarop de gebouwen in een stad of dorp liggen), natuurlijke hulpbronnen (zoals stenen uit lokale groeves) en het fysieke landschap (zoals een stad om een meer heen gebouwd)?

Wordt jouw culturele identiteit weerspiegeld in de manier waarop de huizen worden gebouwd en het materiaal dat wordt gebruikt?

Bijzondere bouwstijl: de [Trulli in Alberobello](#), Italië (Flickr/icasas)

Type activiteit: onderzoek, activiteit in de klas

Duur: twee lesuren

Geschikt voor: taal, aardrijkskunde

Opdracht 4 De raad beslist over de toekomst van het historische gedeelte van de stad

De Raad beslist over de toekomst van het historische gedeelte van de stad

Doel: het beter begrijpen van de gevolgen van nieuwbouwprojecten voor erfgoedbehoud

Organiseer een rollenspel in de klas, gebaseerd op onderstaande hypothetische situatie.

De lokale autoriteiten hebben een nieuwbouwproject ontwikkeld voor het centrum van de stad waar jij

woont. Het stadscentrum is vrij oud en er staan nog traditionele huizen, die in de rest van de regio niet zo veel meer voorkomen. De huizen zijn daarom een belangrijke weerspiegeling van lokale identiteit. Toch verslechteren de woonomstandigheden in dit gedeelte van de stad. De huizen zijn niet modern genoeg. Stromend water en riolering kan niet aangelegd worden. Als het nieuwbouwproject doorgaat, zal het oudste gedeelte van de stad verwoest worden om ruimte te maken voor moderne appartementen. Sommige leden van de gemeenteraad zijn voor en sommige lokale politici zijn duidelijk tegen. Vandaag komen de partijen bij elkaar om te debatteren en te besluiten of het plan doorgaat.

Verdeel de klas in vijf groepen:

1. groep lokale politici die voor zijn
2. groep lokale politici die tegen zijn
3. bewoners van de oude stad
4. experts (architecten, planologen, etc.)
5. vertegenwoordigers van de media.

Kies een voorzitter en twee vicevoorzitters om het debat te leiden. Kies ook twee verslaggevers om een verslag te schrijven over het debat.

Bespreek soortgelijke bedreigingen voor steden op de Werelderfgoedlijst of erfgoederen die op de Gevaarlijst staan.

Type activiteit: rollenspel, activiteit in de klas, activiteit buiten schooluren

Duur: Meerdere lesuren

Geschikt voor: maatschappijleer, geschiedenis

Video

Betoverende modderstad: het historische stadscentrum van Djenné

Djenné, Mali
<http://youtu.be/Na-ulQ1Fdoc>

5. Identiteit en inheemse volken

Leren over de band die inheemse volken hebben met natuurlijke en culturele erfgoederen, kan helpen om het belang van persoonlijke, nationale en groepsidentiteit beter te begrijpen. Op deze manier komt de leerling meer te weten over hoe identiteit herkend en behouden kan worden, bijvoorbeeld door middel van Werelderfgoedbehoud. De voorbeelden en de opdrachten die volgen, spreken voor zich. Ze kunnen als inspiratie dienen om andere voorbeelden te zoeken uit uw gedeelte van de wereld en vergelijkbare activiteiten te ontwikkelen.

Een Capoeira-demonstratie (Flickr/Gabor Basch)

Bespreek hoe nieuwe communicatiemiddelen mensen over de hele wereld samen brengen en hoe dit niet mogelijk was toen hun ouders jong waren.

Het ondertekenen van de Conventie betekent niet automatisch dat iedereen begrijpt hoe onze identiteit en culturele wortels verbonden zijn met de rest van de wereld. We begrijpen misschien wel waarom het belangrijk is om ons nationaal en etnisch erfgoed te behouden, maar het kan moeilijk zijn om te zien dat we verbonden zijn met anderen. Een manier om dit te begrijpen, is de wereld te zien als een zee van culturele eilanden, een zee van koraalrif.

[Tubbataha-riffen](#), Filippijnen (Flickr/ppborla)

"Een koraalrif bestaat uit meerdere lagen koraalpoliepen, maar alleen de bovenste laag leeft. Na een paar jaar sterven deze poliepen en komt er een nieuwe laag levende poliepen bovenop. Bij elke nieuwe laag levende poliepen, verandert het rif. Het wordt langer en groter. Elk koraaldieltje lijkt vrijelijk te bewegen, maar zit in feite vast aan de vorige generatie en kan daar niet los van komen. Elk levend stuk zit vast aan andere levende stukken. Maar een paar generaties koraal onder zeeniveau, kun je zien dat ze onderdeel uitmaken van hetzelfde rif. Als de onderste lagen worden verwoest - door vernietiging of vervuiling - kun je je voorstellen wat er met de rest van het rif gebeurt. Onze wereld is als een koraalrif. Het is gebouwd door duizenden generaties voor ons: door hun gedachten, hun daden en hun prestaties. Dit is onderdeel van ons. Het is onderdeel van wie wij zijn. Het is onze identiteit en ons erfgoed."

Thomas Hyllard Erikson, professor in de antropologie, Universiteit Oslo, Noorwegen

Opdracht 5 Intercultureel leren

Intercultureel leren

Doel: het beter begrijpen van de relatie tussen Werelderfgoed en identiteit

Verdeel de klas in groepen. Vraag iedere groep om een korte presentatie voor te bereiden over een van onderstaande onderwerpen:

- hun school
- hun klas
- Werelderfgoederen in hun land.

Ruil de presentaties met een of meer scholen in het buitenland (via de post, fax of internet). Wat krijg je terug? Hoe lang duurde het? Lijken de presentaties op elkaar? Waarom wel of niet?

Type activiteit: onderzoek, activiteit in de klas en buiten schooluren

Duur: meerdere lesuren

Geschikt voor: taal, maatschappijleer

Opdracht 6 Nationaal monument Groot-Zimbabwe

[Nationaal monument Groot-Zimbabwe](#), Zimbabwe

Doel: het beter begrijpen van de historische achtergrond van een erfgoed

Vertel het verhaal van Groot-Zimbabwe als voorbeeld van een geschil over de historische herkomst van een belangrijk en indrukwekkend gebied. De archeologische onderzoeken die in Groot-Zimbabwe zijn gedaan hebben duidelijk gemaakt dat het van oorsprong Afrikaans is.

Het belang van Groot-Zimbabwe is zo groot, dat het wordt gebruikt als symbool van het land. De naam van het land komt zelfs van deze gevierde en indrukwekkende stenen ruïnes (Zimbabwe betekent 'huis van steen').

Groot-Zimbabwe ligt op een open, bosrijke vlakte en is de grootste eeuwenoude constructie in Sub-Saharisch Afrika. Het bestaat uit twee gebieden, gedomineerd door het heuvelcomplex, een akropolis, een heus kasteel met omringende muren en granieten zwerfkeien. Door de jaren heen hebben bewoners de zwerfkeien aan elkaar verbonden met stenen muren. Op die manier ontstonden er kleine omheiningen en smalle doorgangen. De ruïnes in het valleicomplex, het enorme Great Enclosure (Grote Insluiting), zijn een indrukwekkend monument. De muur om de Great Enclosure is meer dan 250 meter lang en bestaat uit 15.000 ton zorgvuldig uitgehouwen steen (dit is het grootste afzonderlijke bouwwerk uit de oudheid).

De blanke kolonisten in het land dat destijds Rhodesië werd genoemd, waren niet blij met de zoektocht naar de Afrikaanse herkomst van de ruïnes en de bloeiende cultuur die daarmee in verband gebracht werd. In een poging om de geschiedenis te herschrijven, probeerden politici en propagandisten mensen ervan te overtuigen dat de ruïnes mogelijk van Fenicische, Arabische, Indiase of zelfs Hebreeuwse afkomst waren. In verhitte parlementaire discussies werd uiteindelijk geconcludeerd dat Groot-Zimbabwe niet Afrikaans kon zijn.

De archeologen Randall Maclver en Gertrude Caton-Thompson, die opgravingen deden bij Groot-Zimbabwe, concludeerden echter dat de ruïnes echt Afrikaans zijn. Bijna alle voorwerpen die werden gevonden zijn van lokale Shona-afkomst en de opgravingen laten op alle niveaus de Afrikaanse manier van leven zien.

Dit werk heeft samen met grondig onderzoek van andere archeologen, linguïsten en antropologen gezorgd voor een basisgeschiedenis van Groot-Zimbabwe, die in tenminste drie fases onderverdeeld kan worden.

De meest intensieve bewoning van Groot-Zimbabwe begon in de elfde eeuw, toen er kleine paal- en modderhutten werden gebouwd op de heuvel. Twee eeuwen later werden deze hutten vervangen door stevigere modderhuizen. Ook werden toen de eerste stenen muren gebouwd. In de eeuw die volgde, ging het de inwoners voor de wind vanwege handel met volken langs de oostkust van Afrika, met name met moslimkoopmannen. Maar in de vijftiende eeuw kon Groot-Zimbabwe zichzelf niet langer onderhouden. De stad stierf langzaam uit.

De overblijfselen van de uitgebreide handel en het bouwpatroon en het metselwerk van Groot-Zimbabwe, leidden tot het dispuut over de Afrikaanse herkomst van de ruïnes.

De tijd dat de echte geschiedenis en identiteit van het vroege Zimbabwe in twijfel werd getrokken, is nu voorbij. Vandaag de dag vertegenwoordigen de ruïnes van Groot-Zimbabwe de ziel van het land. Het is een juweel van het Afrikaanse erfgoed.

Vraag de leerlingen om een kort opstel te schrijven over hun reactie op deze situatie. Vergelijk en bespreek de opstellen klassikaal.

Nationaal Monument Groot-Zimbabwe (Flickr/Kevin Zim)

Type activiteit: activiteit in de klas

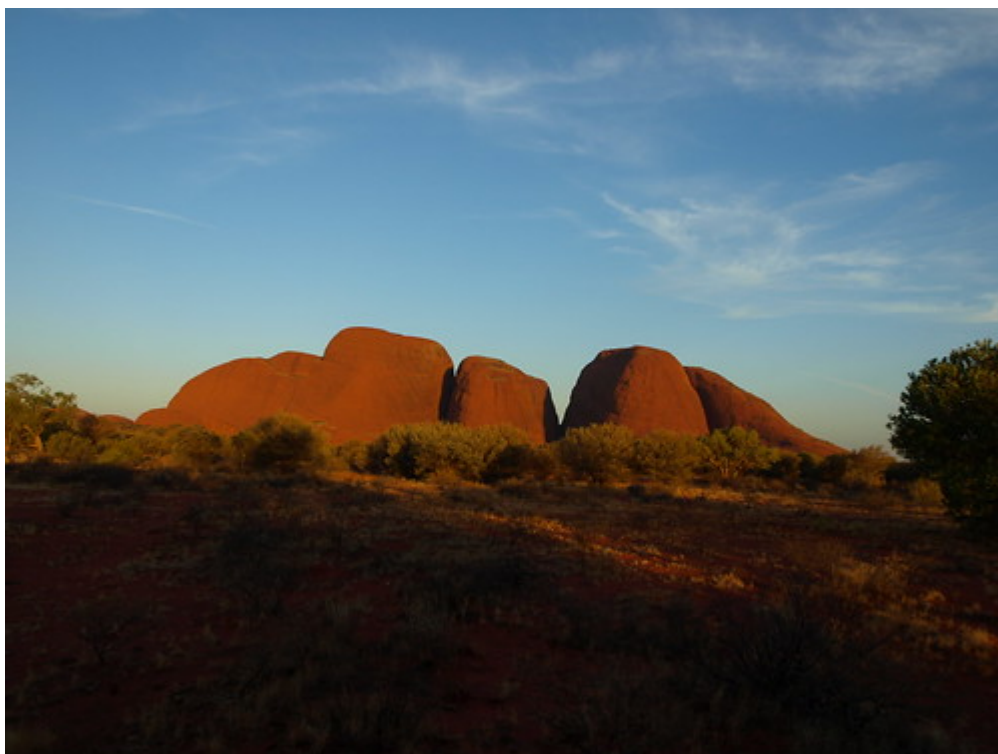
Duur: meerdere lesuren

Geschikt voor: geschiedenis, aardrijkskunde, maatschappijleer

Opdracht 7 Nationaal Park Uluru-Kata Tjuta, Australië

[Nationaal park Uluru-Kata Tjuta, Australië](#)

Doel: het beter begrijpen van cultureel landschap en de rol van inheemse volken bij Werelderfgoedbehoud

Nationaal Park Uluru-Kata Tjuta (Flickr/alexhealing)

Dit tweede voorbeeld, over Nationaal park Uluru-Kata Tjuta in Australië, laat zien hoe opname op de Werelderfgoedlijst kan zorgen voor meer erkenning en bescherming van de identiteit en levenswijze van inheemse volken.

Tegelijkertijd is het park een voorbeeld van succesvol erfgoedbeheer door de samenwerking tussen inheemse volken en een regeringsinstantie die zich bezighoudt met behoud.

Het park kwam in 1987 op de lijst als natuurlijk erfgoed. In 1994 werd het nogmaals genomineerd als cultureel landschap, omdat het een plek is waar mens en natuur samenwerken. Nationaal park Uluru-Kata Tjuta was het eerste culturele landschap dat op de Werelderfgoedlijst kwam.

Nationaal park Uluru-Kata Tjuta ligt midden in het gebied van de Aboriginals. De Aboriginals wonen daar nog en spreken de Aboriginal-taal. In 1985 gaf de Australische regering het land terug aan de Anangu, de inheemse bevolking van de Westelijke Woestijn van Australië. Na deze 'teruggave', ook wel Handback genoemd, verhuurde de Anangu het Nationale park aan het Australian Nature Conservation Agency (ANCA). De Anangu en ANCA zijn nu samen verantwoordelijk voor het behoud en beheer van het park. De Handback en het gezamenlijke beheer van het park worden gezien als mijlpalen in de geschiedenis van de Aboriginal Land Rights movement (de beweging voor landrechten van Aboriginals) en in de geschiedenis van erfgoedbehoud in Australië.

De kennis, identiteit, sociale structuur, het ethisch geloofssysteem en het landschap van de Anangu, wordt gevormd en uitgelegd door de Tjukurpa. Tjukurpa wordt soms letterlijk vertaald als 'droomtijd'. Het geeft aan op welke manier de Anangu hun samenleving vormgeven en op elkaar en het land passen. Het is een handleiding voor gedrag. Als de Anangu reizen door het land waar de Uluru en Kata Tjuta staan, zijn ze zich bewust van de reizen en activiteiten van hun voorouders, die het land bewandelden toen de aarde nog kleurloos was. De voorouderlijke wezens (in de vorm van mensen, planten en dieren) hebben het landschap gevormd door hun reizen van het ene gebied naar het andere en hun contact met elkaar. Vandaag de dag wordt deze kennis, net als in het verleden, behouden en doorgegeven door middel van ceremonies, muziek, dans, kunst en nijverheid. Het landschap lijkt voor mensen die niet tot de Anangu behoren misschien natuurlijk, maar het zit in feite vol met culturele betekenissen, gecreëerd door culturele processen.

Werelderfgoed Nieuwsbrief, no. 10, maart 1996.

Video

[De kolossale rots waar oude geesten zich ophouden:](#)

[Nationaal park Uluru-Kata Tjuta](#)

Type activiteit: activiteit in de klas

Duur: twee lesuren

Geschikt voor: aardrijkskunde, geschiedenis, maatschappijleer

6. Werelderfgoed in Nederland: strijd tegen het water

Nederlandse uitvindingen in de strijd tegen het water

Voor: leerlingen onderbouw voortgezet onderwijs. Je leert over het werelderfgoed in Nederland en de strijd van Nederland tegen het water.

Thema: Werelderfgoed en identiteit.

Past bij: aardrijkskunde, geschiedenis, techniek, mens en maatschappij, maatschappijleer.

Sluit aan bij aandachtsgebied UNESCO-scholen: wereldburgerschap.

1. Verzamel kennis:

Typisch Nederlands is de strijd tegen het water en het behoud van droge voeten. Typische Nederlandse uitvindingen zijn daarom: landwinning (nieuw land), droogmakerijen, molencomplexen, gemalen en dijkenbouw. Vijf van de huidige Nederlandse werelderfgoederen hebben te maken met dit thema.

Beantwoord de volgende vragen:

a. Lees de paragraaf 'Werelderfgoederen en identiteit'. Maak de volgende vragen:

- Wat is de relatie tussen erfgoed en identiteit van een groep of nationaliteit?

- Geef twee voorbeelden.

b. Bekijk op www.unesco.nl de beschrijving van de Nederlandse werelderfgoederen. Welke werelderfgoederen hebben te maken met de strijd tegen het water? Hoe hebben ze precies te maken met de strijd tegen het water?

c. Wat vertellen deze Nederlandse werelderfgoederen over de identiteit van Nederland en de Nederlanders?

d. Waarin vind je het thema water in Nederland nog meer terug? (Denk aan beroepen, studies, etc.)

Werk de antwoorden uit en bewaar ze.

2. Actie!

Kies één van de volgende acties:

a. Bezoek één van de Nederlandse werelderfgoederen die te maken hebben met de strijd tegen het water. Beantwoord de vragen in de Erfgoedwijzer Werelderfgoed op www.werelderfgoed.nl.

b. Bekijk op www.werelderfgoed.nl de afleveringen van Hollandse Wereldwonderen over de waterwerelderfgoederen en vul de Kijkwijzer Werelderfgoed in.

c. Ga op zoek in je eigen omgeving naar voorbeelden in de strijd tegen het water (denk aan een: dijk, sluis, polder of gemaal). Beschrijf hoe dit voorbeeld te maken heeft met de strijd tegen het water. Zoek informatie op over deze plek en maak foto's.

Werk je antwoorden uit en maak een kort verslag van deze actie.

3. Show het!

a. Maak een magazine over Nederlandse uitvindingen in de strijd tegen het water. Gebruik de waterwerelderfgoederen en het voorbeeld uit je eigen omgeving.

Zoek mooie afbeeldingen. Noem verschillen en overeenkomsten. Geef aan op welke manier deze werelderfgoederen bewaard kunnen blijven voor de toekomst.

b. Beantwoord de volgende vragen:

- Wat heb jij geleerd over Nederland en de strijd tegen het water?

- Wat vertelt deze strijd over de identiteit van Nederland?

- Welke relatie heb jij met deze Nederlandse uitvindingen in de strijd tegen het water?

Lever in bij je docent: het magazine samen met alle uitgewerkte antwoorden van deze opdracht.

7. Werelderfgoed in Nederland: is de Elfstedentocht ook cultureel erfgoed?

Voor: leerlingen bovenbouw voortgezet onderwijs. Je leert over werelderfgoed in Nederland en de UNESCO Conventie van Immaterieel Erfgoed.

Thema: Werelderfgoed en identiteit.

Past bij: aardrijkskunde, geschiedenis, kunst, culturele en kunstzinnige vorming en de profielen 'Cultuur en Maatschappij', 'Economie en Maatschappij'.

Sluit aan bij aandachtsgebied UNESCO-scholen: intercultureel leren.

1. Verzamel kennis!

In erfgoed maken we onderscheid tussen materieel en immaterieel erfgoed. UNESCO beschermt beide soorten erfgoed door middel van twee conventies: het Werelderfgoedverdrag (Conventie betreffende de bescherming van het cultureel en natuurlijk werelderfgoed, 1972) en de Conventie ter Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed (2003). Nederland heeft beide conventies ondertekend.

a. Zoek op de website van www.volkscultuur.nl naar de definities van volkscultuur, immaterieel erfgoed en tradities. Maak de volgende vragen:

- Leg in je eigen woorden uit wat immaterieel erfgoed is.

- Geef twee voorbeelden van immaterieel erfgoed in Nederland.

b. Wat zijn de verschillen tussen de twee UNESCO-conventies? (Tip: kijk ook op www.unesco.nl).

c. Zoek op welk immaterieel erfgoed al is opgenomen in de Nationale Inventaris Immaterieel Erfgoed.

d. Focus op de streek waar je leeft in Nederland: wat zijn kenmerken, tradities, rituelen en materieel erfgoed die bij jouw streek horen? Aan welke tradities doe jij mee?

e. Onderzoek hoe een traditie op de inventarislijst kan worden gezet. Welke procedure moet je volgen? Wat is een 'erfgoedzorgplan'? Aan welke criteria moet een traditie voldoen?

Werk de antwoorden uit en bewaar ze.

2. Actie!

Kies één van de volgende acties:

a. Welke traditie uit jouw streek moet volgens jou op de Nationale Inventaris Immaterieel Erfgoed komen? Houd interviews met mensen uit deze streek en zoek op internet wat er al bewaard wordt over deze traditie. Beschrijf de traditie en zoek passende afbeeldingen, filmbeelden en verhalen erbij.

b. Bezoek het streek- of stadsarchief of een streekmuseum. Welk voorbeeld van immaterieel erfgoed kun je hier vinden dat je zou kunnen voordragen voor de Nationale Inventaris Immaterieel Erfgoed? Zoek zo veel mogelijk informatie en passend beeldmateriaal.

Werk je antwoorden uit en maak een kort verslag van deze actie.

3. Show het!

a. Maak een 'erfgoedzorgplan' om de procedure in gang te zetten om een traditie voor te dragen voor de inventarislijst. Wie zou je bij deze procedure betrekken?

b. Beantwoord de volgende vragen:

- Wat heb jij geleerd over immaterieel erfgoed?

- Wat is jouw verbondenheid met deze traditie?

- Is de traditie typisch Nederlands?

- Formuleer een onderzoeksvraag die interessant is voor een profielwerkstuk.

Lever in bij je docent: het 'erfgoedzorgplan' samen met alle uitgewerkte antwoorden van deze opdracht.

8. Suggesties voor aanvullende opdrachten per vak

Tekenen / handvaardigheid / CKV

Teken Werelderfgoederen die buitengewone voorbeelden zijn van creatieve genialiteit en die symbool staan voor de verschillende identiteiten van hun bouwers of, in het geval van culturele landschappen: hun bewakers.

Vreemde talen

Lees een tekst in een andere taal en zoek woorden die ook in uw taal voorkomen. Bespreek waarom deze woorden hetzelfde zijn en wat dit zegt over het culturele contact tussen landen.

Vertaal een informatiebrochure over een Werelderfgoed in uw land naar een andere taal. Zoek woorden en concepten die in de oorspronkelijke tekst geen uitleg behoeven, maar in de vertaling wel. Bespreek wat dat zegt over de identiteit van de mensen.

Aardrijkskunde / biologie

Bestudeer de Werelderfgoedlijst en omschrijf de relatie tussen de mensen en de geografische locaties. Bespreek de rol die de natuur speelt bij het ontstaan van identiteit, bijvoorbeeld de rol van bomen in Noorwegen.

Geschiedenis

Gebruik rollenspel, bij voorkeur bij een Werelderfgoed of in een ander cultureel of natuurlijk gebied, om leerlingen aan te moedigen zich in te leven in de mensen die deze plek gebouwd hebben of die er op dit moment leven.

Taal / literatuur

Schrijf opstellen over het belang van het behoud van culturele identiteit en werk een paar van de opstellen uit tot korte toneelstukken.

Organiseer een wedstrijd waarbij leerlingen in vijf minuten moeten beargumenteren waarom een bepaald natuurlijk of cultureel erfgoed beschermd moet worden.

Lees en bespreek romans en korte verhalen die gaan over identiteit en een Werelderfgoed. Vraag leerlingen om hun eigen verhaal te schrijven.

Zoek uit of er toneelstukken zijn die gaan over identiteit en natuurlijke en culturele erfgoederen in de buurt.

Filosofie / godsdienst

Gebruik kaarten en foto's van religieuze monumenten of gebouwen om een geloofssysteem te omschrijven.

Probeer bij een bezoek aan een religieus erfgoed (kerk, moskee, tempel, natuurgebied) de symboliek te zien en te begrijpen.

Over dit lesmateriaal

Colofon

Auteurs	Marieke Brugman
Team	Wikiwijs Maken Auteurs
Laatst gewijzigd	2 november 2023 om 10:59
Licentie	De Internationale Creative Commons 4.0 licentie waarbij de gebruiker het werk mag kopiëren, verspreiden en doorgeven en afgeleide werken mag maken onder de voorwaarde: Naamsvermelding, zie http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/ . Meer informatie over de CC Naamsvermelding 4.0 Internationale licentie licentie.

Aanvullende informatie over dit lesmateriaal

Van dit lesmateriaal is de volgende aanvullende informatie beschikbaar:

Eindgebruiker	leerling/student
Studiebelasting	4 uur en 0 minuten
Trefwoorden	diversiteit, erfgoed, geschichtvoorunesco, geschichtvoorunescoscholen, identiteit, unesco, wereldburgerschap, werelderfgoed

Bronnen

Video: Wat is UNESCO en wat doet zij?
<http://youtu.be/pLdtbCwll-o>

Luang Prabang
<http://youtu.be/bb7JahV72nQ>

Djenné, Mali
<http://youtu.be/Na-ulQ1Fdoc>